

GİRİŞİMCİLİK VE İNOVASYON ARASINDAKİ İLİŞKİ

Geliş Tarihi (Received Date) 06.02.2018
Kabul Tarihi (Accepted Date) 13.03.2018

Sevtap KESKİN¹

Özet

Girişimcilik ve inovasyona olan ilgi belirgin bir biçimde artmıştır. Aynı zamanda, girişimcilik ve inovasyon arasındaki ilişki son yıllarda literatürde önem kazanmıştır. Bu çalışmanın amacı girişimcilik ve inovasyon arasındaki ilişkiyi keşfetmeye çalışmaktır. Girişimcilik inovasyonu teşvik eder, inovasyon ise girişimciliğin önemli işlevlerinden biridir. Diğer bir deyişle, girişimciliğin önemini arttıran önemli unsurlardan biri, girişimciliğin inovasyona da dayalı bir faaliyet olmasıdır ve bunların kombinasyonu, ekonomik ve sosyal kalkınmaya etkin biçimde katkıda bulunabilir.

Anahtar Kelimeler: Girişimcilik, girişimci, inovasyon, inovatif girişimcilik.

THE RELATIONSHIP BETWEEN ENTREPRENEURSHIP AND INNOVATION

Abstract

Interest in entrepreneurship and innovation has increased significantly. At the same time, the relationship between entrepreneurship and innovation has gained importance in the literature in recent years. The aim of this study is to try to explore the relationship between entrepreneurship and innovation. Entrepreneurship encourages innovation and innovation is one of the important functions of entrepreneurship. In other words, one of the important elements that increases the importance of entrepreneurship is that entrepreneurship is an activity based on innovation and their combination can efficiently contribute to economic and social development.

Keywords: Entrepreneurship, entrepreneur, innovation, innovative entrepreneurship.

GİRİŞ

Girişimcilik hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için istihdam yaratma, teknolojik ilerleme, verimlilik, ekonomik büyüme ve kalkınmanın önemli bir itici gücüdür. Girişimci etkinlik bilginin ekonomik açıdan bir üretime dönüştürülmesi için bir mekanizma olarak görülebilir (Narea, 2016: 2). İnovasyon bunları sağlamada girişimciliğin önemli unsurlarından biridir. Bir başka ifadeyle ülkelerin büyümesinde ve kalkınmasında girişimciliğin önemini arttıran önemli unsurlardan biri girişimciliğin inovasyona da dayalı bir faaliyet olmasıdır. İnovatif ekonomi daha fazla üretken, daha fazla esnek, değişime daha uyumlu ve daha yüksek yaşam standardı demektir (Bashir ve Akhtar,

2017: 91). Girişimcilik ile inovasyon sürdürülebilir bir yaşam için iç içe geçmiş bir faaliyet olmak zorundadır.

İnovasyon kısaca, yeni bir şeyler yaratıp pazarda başarıyla uygulamaktır. İnovasyon rekabet avantajı sağlayan girişimsel işlerin temelidir ve girişimcilikte inovasyonu pazara getirmenin yoludur. Bir başka ifadeyle inovatif girişimcilikte, girişimcilik inovasyonun pazar fırsatları haline dönüştüğü veya rekabet avantajı yarattığı bir süreç özelliğine sahiptir.

Girişimciler homojen bir grup değildir ve birbirinden farklıdır (Keskin, 2014: 116). Aynı çevre içerisinde bir arada bulunan, ekonomik kalkınmaya ayrı ayrı katkı sağlayan, ortak özelliklerinin yanında farklı özelliklere sahip çeşitli girişimci tipleri vardır. Bunlardan biri de inovasyonu yönlendiren inovatif girişimcilerdir. İnovatif girişimciler sürdürdükleri yenilikçi işler/işletmelerle ekonomik kalkınmayı etkilemektedirler. İnovatif girişimci yeni ekonomik faaliyetler, yeni ürünler, yeni pazarlar, yeni organizasyon biçimleri ve yeni girdi kombinasyonları yaratmak için yaratıcı bir şekilde kaynakları birleştiren ve bu amaçla yeni kaynaklar bulan veya bulunmasını teşvik eden veya mevcut olanı daha iyi hale getiren, geliştiren, farklılaştıran ve böylece ekonomik kalkınmada kilit rol oynayan kişidir. İnovatif girişimcilik sürekli yeni bilgi talep eden riskli bir faaliyettir ve yeni fikirlerin, buluşların iktisadi faaliyetler yoluyla ekonomik değer yaratarak başarılı bir şekilde kullanılmasını içerir.

1. Girişimcilikte İnovasyonun Tanımı

İnovasyon, latince kökenli olan “innovatus” kelimesinden gelmekte olup toplumsal, kültürel ve idari ortamda yeni yöntemlerin kullanılması anlamına gelmektedir (Bulut ve Arpak, 2012: 5). İnovasyon

¹Dr., (keskinsevtap@yahoo.com)

ekonomi, işletme, mühendislik, fen ve sosyoloji de dahil olmak üzere bir dizi farklı disiplin için önemli bir çalışma konusudur. Girişimcilik tanımında olduğu gibi inovasyon tanımında da farklı yönleri üzerinde durulan birçok tanım yapıldığı görülmektedir. Tanımlarda göze çarpan ortak nokta “yeni” veya “yenileme” ifadesidir. Ancak, yeni olan her şeyin bir inovasyon olarak değerlendirilemeyeceğinin altını çizmek belki de inovasyonun kapsamının anlaşılması açısından önemli bir adım olacaktır (Uzkurt, 2010: 37). Her yeniliğin ticari bir değer taşımadığından hareketle inovasyonun yenilikten çok daha fazlası olduğunu söylemek mümkündür (Yiğit, 2015: 11). İnovasyonun temel dinamiğini yeni olan her şey değil, ekonomik ve sosyal bir katma değere dönüşen ya da dönüştürülen yenilikler oluşturmaktadır. Ekonomik ve sosyal bir katma değeri olmayan bir şeyin ne kadar yeni, farklı, orijinal ya da yaratıcı olursa olsun inovasyon olarak değerlendirilemeyeceği açıktır (Uzkurt, 2010: 37). Dolayısıyla önemli olan yeniliğin bir değer yaratmasıdır.

Girişimcilik literatürüne baktığımızda ekonomik değişim sürecinde girişimciye; risk üstlenen (Cantillon 1725), üretim kaynaklarını koordine ederek üretimi yönlendiren (Marshall 1890), belirsizliğe katlanan (Knight 1921), endüstriyel lider, inovatif (Schumpeter 1934), gözden kaçmış fırsatları gören ve farklı piyasalarda fiyat farklılıklarından bir kazanç imkanı oluşturan arbitrajcı (Kirzner 1973), koordinatör ve aracı (Casson 1982), organizatör (Gartner 1988), değer yaratan (Fillion 2004) gibi çeşitli girişimcilik rolleri verildiği görülmektedir.

Joseph Schumpeter inovasyonla girişimciliği başarılı bir şekilde birbirine bağlayan iktisatçı olarak kabul edilir (Lai, Nathan, Tan ve Chan, 2010: 3). Girişimci ve inovasyon arasındaki benzersiz ilişkiyi vurgulayarak ekonomik büyüme sürecinde girişimciye önemli bir rol yüklemiştir. Schumpeter’e göre yenilikçi etkinlik beş farklı biçimde yeni bileşimler gerçekleştirmektir. Bunlar; yeni bir mal üretme veya bir malın kalitesinin geliştirilmesi, yeni bir üretim tekniğinin geliştirilmesi, yeni bir pazarın oluşturulması, yeni bir hammadde kaynağının ve yarı mamulün bulunması, yeni bir monopol yaratmak veya mevcudu yıkmak şeklinde, herhangi bir endüstride yeni bir organizasyonun yürütülmesidir (Dejardin 2000: 2). Ekonomik sistemde değişimlerin gerçekleşmesini sağlayan girişimcinin bizzat kendisidir ve girişimci, yenilik ve yaratıcı-yıkım faaliyetlerini yerine getirir. Yaratıcı-yıkıcılık; halen var olan ürün, süreç, fikir, sistem ve işletmelerin zaman içerisinde yenilikle ortaya çıkan daha iyileri ile yer değiştirmesi ve ortaya çıkan yeniliğin bir önceki öğeyi tamamen ortadan kaldırması olarak tanımlanabilir (Tunç, 2007: 31). Schumpeter girişimcilerin inovatif rolleriyle pazarda dengeyi bozduklarını ve ekonomide sürekli dinamizm yarattıklarını vurgulamıştır. Özetle Schumpeter’e göre ekonomik kalkınma, üretim araçlarıyla yeni kombinasyonların uygulanmasıyla oluşan yaratıcı-yıkım yoluyla gerçekleşmektedir. Yeni kombinasyonları ortaya koyan yeni firmalar rekabette sağladıkları avantajla eski firmaları elimine etmektedir. Schumpeter için önemli olan yeniliktir. Bu yenilikte, kaynakları farklı şekillerde kullanıp onlarla bazı açılardan veya tüketicilerin kullandıkları alışkanlıklardan farklı olan şeyler yapmaktır. Bu fikirlere paralel olarak Schumpeterian girişimci inovatördür ve ekonomideki reformist gelişmeler kesin olarak inovatif girişimcilerle ilişkilendirilebilir (Narea, 2016: 2).

Drucker’a göre ise bir girişimcinin bakış açısıyla inovasyon rekabet avantajı, büyüme ve karlılık sağlamada önemli itici güçtür (Thomson, 2006: 15) ve inovasyonun temel dinamiğini ekonomik ve sosyal bir katma değere dönüşen ya da dönüştürülen yenilikler oluşturmaktadır (Uzkurt 2010: 37).

Diğer bazı inovasyon tanımlarına baktığımızda:

OECD’ye göre inovasyon, işletme içi uygulamalarda, işyeri organizasyonunda veya bir şirketin dış ilişkilerinde yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş bir ürünün (mal veya hizmet), veya sürecin, yeni bir pazarlama yönteminin veya yeni bir organizasyonel yöntemin uygulanmasıdır (UNECE, 2012: 3).

Avrupa Komisyonu “Green Paper” olarak yayınladığı bildiriye inovasyon kavramını; “mal ve hizmetler ve bunlarla ilişkili pazarların genişletilmesi ve yenilenmesi; yeni üretim yöntemlerinin kurulması, tedarik edilmesi ve dağıtımı; yönetimde, işletmede ve işgücünün çalışma koşullarının değişimi” olarak tanımlamıştır (Akin ve Reyhanoğlu, 2014: 26).

İnovasyon yeni mal veya hizmetlerin, yeni üretim süreçlerinin, yeni pazarlama tekniklerinin ve yeni organizasyonların veya yönetsel yapıların gerçekleştirilmesidir. Aynı zamanda inovasyon yeni teknoloji, fikri mülkiyet, iş ve fiziksel değişim içerebilen bir olgudur (Abouzeedan, 2011: 39).

İnovasyon yeni veya önemli ölçüde geliştirilmiş mallar, hizmetler veya gelişmiş operasyonel, örgütsel veya yönetsel işlemlerin ortaya konulmasıdır. İnovasyon tüketicileri memnun etmek için yeni fikirlerin dikkate alındığı süreç ve yeni bilgilerin yeni mal ve hizmetlere dönüşmesidir (Thomson, 2006: 15).

İnovasyon, yeni fikirlerin ticari bir yarara dönüştürülmesi sürecidir. Yani yaratıcılığın, ticari ustalıklarla birleştirilmesidir. Genelde inovasyon denince akla mal ve hizmetler gelmekte ancak süreçlerde, dağıtımda, markada, müşteri deneyiminde, iş modelinde de inovasyon yapılabilir (BTSO, 2007: 3).

Yeni bir fikrin nihayetinde para ürettiği aşamaya getirildiği bir süreç olan inovasyon, farklı bakış açıları ve farklı motivasyonlarla farklı ufuklardan gelen insanların etkileşimini içeren dinamik bir teknik,ekonomik ve sosyal süreçtir (Lionnet, 2003: 6; aktaran: Gerguri ve Ramadani, 2010: 3).

İnovasyon yeni bir şey yaratmak ve pazarda başarıyla onu uygulamaktır. Girişimcilik açısından bir pazarda başarılı uygulama gerekli bir adımdır. İnovasyon yaratıcı fikirlerin gerçeğe dönüştüğü, diğer bir deyişle yeni düşüncelerin bilgiyle bir araya getirilip yeni değerlere dönüştüğü bir süreçtir. İnovasyon faydalı olmak amacıyla yeni fikir, mal, hizmet ve uygulamaların ortaya konmasıdır. İnovasyonun en önemli itici güçlerinden biri cesaret ve enerjidir. Yenilikler ticari olarak başarılı bir şekilde uygulandığında ekonomik değer taşır. Kısaca inovasyon yeni fikirlerin ekonomik faaliyet yoluyla dönüştürülerek ticarileştirildiği bir süreçtir.

İnovasyon toplumun hayat düzeyini yükseltmek için yaratıcı çözümler gerçekleştirmektir. İnovasyonun sadece teknik ve teknolojik bir terim olarak anlaşılması yanlıştır. İnovasyon sadece teknolojik değişikliklerden ortaya çıkan bir olgu değildir. Bazı durumlarda bir pazar ve sosyal olgu olarak görünmektedir. (Gerguri, Rexhepi ve Ramadani, 2013: 13). Yani inovasyon bir organizasyon veya endüstri veya toplum üzerinde önemli bir etkisi olan yaratıcı bir şeyin uygulanmasıdır. İster teknolojik, ister bir endüstrinin yeniden organize edilmesi yoluyla bir değişiklik gibi olsun inovasyonun tanıtımı girişimci inisiyatif gerektirir ve inovasyon her tür ve her boyuttaki şirket ve organizasyonda olabilir.

İnovasyon küresel zorluklara, yeni ürün üretme yollarına ve hizmet sunumuna yardımcı olan yeni teknolojileri ve yeni ürünleri; üretkenliği artırmak, iş yaratmak ve vatandaşların yaşam kalitesini iyileştirmek için ortaya koymaktır. (Gerguri ve Ramadani, 2010: 11).

İnovasyon yeni fikirlerin ekonomik faaliyet yoluyla sürdürülebilir ve değer yaratan bir sonuca dönüştüğü süreçtir. Bu tanıma göre girişimcilik açısından inovasyon sadece bir fikir değildir ve ancak değeri olan bir sonuç elde edildiğinde önem kazanır. Yine bu tanımda sürdürülebilirlik ise titiz ve sürekli ölçüm anlamına gelen pazar, müşteriler gibi değeri belirleyenlerle iyi entegrasyonu gerektirir (Balkiene ve Jagminas, 2010: 34).

Tanımlar bize bir inovasyonun somut bir ürün veya bir hizmet veya davranış kalıbı gibi soyut çeşitli biçim ve görünümde olabileceğini göstermektedir. İnovasyon sadece teknik yeniliklerle sınırlı olmayıp, takım çalışması ve sürekli iyileştirme süreçleri gibi teknik olmayan süreç yenilikleri de içerir (Akalin ve Bayraktaroğlu, 2010: 167).

Özetle inovasyonun ayrı unsurlarını analiz edersek (Gerguri, Rexhepi ve Ramadani, 2013: 12):

- ❖ Üretimde inovasyon; yeni bir ürün ortaya koymak veya var olanı geliştirmektir.
- ❖ Hizmetlerde inovasyon; yeni bir hizmet ortaya koymak veya mevcut olanı iyileştirmektir
- ❖ Süreçteki inovasyon; belirli ürünlerin veya hizmetlerin üretilmesi sürecinde girdileri örgütlemek ve birleştirmek için yeni yollar bulmaktır.
- ❖ İşletme/yönetimde inovasyon; iş kaynaklarını organize etmek için yeni yollar yaratmaktır.

Bu tanımlamalar ışığında girişimcilikte inovasyona baktığımızda üç başlık altında sınıflandırılır (Okpara, 2007).

1-İnovasyon, yöntemleri içinde değişikliklerin ve iyileştirmelerin olduğu bir süreçtir ve bunlar maliyetleri düşürüp, talep artışına katkı yaparak verimlilik artışı sağlar.

2- İnovasyon mal veya hizmettir (yeni bir mal veya hizmet geliştirmek veya var olan mal ve hizmeti iyileştirmek).

3-İnovasyon yönetim ve iş organizasyonu ve teknikleri öngörme kapasitesiyle birlikte insan kaynaklarının kullanılmasıdır.

Ayrıca inovasyonun önemi ve tanımı çeşitli açılardan da izah edilebilir (Gerguri, Rexhepi ve Ramadani, 2013: 12). Bunlar:

- ❖ Tüketici açısından inovasyon; daha kaliteli ürünler ve daha kaliteli hizmetlerle daha iyi bir yaşam yoludur.
- ❖ İşletmeler açısından inovasyon; sürdürülebilir bir büyüme ve gelişme eşliğinde karını maksimize etmektir.
- ❖ Çalışanlar açısından inovasyon; daha yüksek maaş sağlayacak akli yetenek isteyen yeni ve daha ilgi çekici iştir.
- ❖ Bütün ekonomi açısından inovasyon; herkes için verimlilik ve refah artışını temsil eder.

Kısaca inovasyonun sınıflandırılmasına da baktığımızda farklı yaklaşımlar olduğunu görürüz. En çok kabul görenlerden biri OECD'nin (2005) yapmış olduğudur ki bu sınıflandırmaya göre inovasyon (Yiğit, 2015: 11):

- ❖ Türüne göre (ürün/hizmet, süreç, pazarlama, örgütsel)
- ❖ Yenilik derecesine göre (örgüt için, pazar için, dünya için)
- ❖ Yapısına göre (artımsal, radikal) sınıflandırılmıştır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ise inovasyonu teknolojik inovasyon ve teknolojik olmayan inovasyon olarak iki sınıf içerisinde sınıflandırmaktadır.

Teknolojik inovasyon ürün ve süreç inovasyonlarını, teknolojik olmayan inovasyon ise pazarlama ve organizasyon inovasyonlarını kapsamaktadır (Akıncı, 2011: 44-45).

2. Girişimcilik ve İnovasyon Arasındaki İlişki

Neden bazı girişimciler belirsiz inovasyon sürecine girmeyi göze alırlar? Çünkü yenilikçilik girişimcilerin önemli bir özelliğidir ve girişimciler inovasyonu beslemede önemli rol oynar. İnovasyon girişimcilerin farklı bir iş veya hizmet ortaya koymak için değişiklik yapmalarını sağlayan, sunmuş oldukları mal ve hizmetin kalitesini artıran ve sonunda yeni pazarlar veya daha büyük bir pazar payına erişmesini sağlayan (Stam, 2008: 14-15) ve piyasada dengesizliklerle başa çıkma yeteneğiyle yakından bağlantılı bir araçtır.

Her şeyin çok çabuk eski haline geldiği günümüzde işletmeler ancak inovasyonla iş dünyasında var olabilir. İşletmeler ya aynı veya benzer mal ve hizmet sunan diğer işletmeler tarafından baskı altında veya ürünlerini tüketen ve daha fazla beklenti içinde olan müşterilerinin baskısı altındadır. Yeni koşul ve duruma uyum sağlamanın en iyi yollarından biri inovasyondur (Gerguri, Rexhepi ve Ramadani, 2013: 11). Herhangi bir işletme boyutu ve sektörü ne olursa olsun yenilikçi olabilir. İşletmeler çok dinamik, belirsiz ve rekabetçi bir çevrede faaliyet gösterdiklerinden işletmelerin ürün ve yöntem geliştirme, gençleştirme, yenileme, organizasyonu yeniden tanımlamaya yönelik çabaları, içinde buldukları pazar veya endüstride rekabet gücünü artırır. İnovasyon rekabet ve iş başarısının anahtarı haline gelmiştir (Szirmai, Naude ve Goedhuys, 2011: 8).

Girişimcilikle inovasyon arasındaki ilişkiye baktığımızda:

1-İnovasyon bir buluşu veya fikri pazarlanabilir bir ürüne veya hizmete dönüştürme sürecidir. İnovatif girişimcilik de bu inovasyon sürecini yönlendirmektir.

2-Girişimcilik ve inovasyon birbirini tamamlayan unsurlardır. Çünkü inovasyon girişimciliğin kaynaklarından biridir. Girişimcilikte inovasyonun gelişmesine ve ekonomik değerinin anlaşılmasına olanak sağlar (Elbaz, Binkour ve Majdouline, 2013: 10).

3-İnovasyon pazarın ihtiyaçlarını karşılamak için vardır ve ticari başarı elde etmek için girişimcilik gerektirir. Aynı zamanda pazara yenilikler getiren girişimciler ekonomik gelişmede değer yaratan katkı sunmaktadır.

4-Girişimciliğin ve inovasyonun geliştirilmesi ve aralarındaki etkileşim, inovasyonun başarılı bir şekilde ticarileştirilmesi içindir ki bazı durumlarda inovasyon odaklı ve destekleyici bir örgüt kültürü ve yönetim tarzı gerektirir (Elbaz, Binkour ve Majdouline, 2013: 10).

5-İnovasyon girişimciliğin önemli bir parçası fakat girişimciliğin gerçekleşmesi için tek başına yeterli koşul değildir (Elfvig, 2012: 8).

6-Girişimcilik iş kapsamını genişletmek ve büyümeyi artırmak için inovasyonu kullanır. Bu nedenle, girişimcilik ve inovasyon yeni bir girişimin başlangıç aşamasında sınırlı olmayan dinamik ve bütüncül süreçlerdir. Bir organizasyon ömrünün tüm aşamalarında inovasyondan yararlanabilir (Elbaz, Binkour ve Majdouline, 2013: 10).

7-İnovasyon, girişimci işletmeler için bir fırsattır ve sürekli yapılan inovasyon faaliyeti uzun dönemli girişimsel başarının anahtarıdır (Akin ve Reyhanoğlu, 2014: 29).

8-İster tamamıyla teknolojik isterse bir endüstrinin düzenlenme biçiminde bir değişiklik içeriyor olsun her inovasyon tanıtımında girişimci inisiyatif gerektirir (Balkiene ve Jagminas, 2010: 33).

9-Şirketler arasındaki rekabet günümüzde çok daha fazladır. Girişimciler şirketlerinin piyasada iyi bir pozisyon almaları için rekabet avantajı sağlamaya çalışmaktadır. İnovasyon rekabet avantajı sağlamada girişimciliğin önemli bir unsurudur. Bir başka ifadeyle inovasyon çoğunlukla sağladığı rekabet avantajı nedeniyle girişimci bir işin temelini oluşturur.

10-Araştırma geliştirme ve yeni teknolojilerin kullanılması çoğu kez inovasyonda kilit unsurlardır. Ayrıca insan kaynağı da burada önemli bir faktördür (Balkiene ve Jagminas, 2010: 35). İnovasyon insanların farklı düşüncelerini, becerilerini ve varlıklarını birleştirerek hem özel hem de kamusal alanda ürün üretme ve hizmetler sunma yöntemleri için yeni tarifler yaratmasına dayanmaktadır (EC, 2009: 5). İnovatif girişimcilik de altyapı, sermaye ve girişimci kapasite gibi üç temel bileşeni gerektirir.

11-Ticaret/iş sektörü inovasyon faaliyetlerinin geliştirilmesinde önemli rol oynamaktadır. Öte yandan, inovasyonun yaratılması, geliştirilmesi ve ticari uygulanabilirliği için girişimci potansiyele sahip olmak gerekir. Bu bağlamda da inovatif girişimcilik önem kazanmaktadır (Balkiene ve Jagminas, 2010: 40).

Tüm bu bilgiler ışığında inovatif girişimcilik; pazarda yeni bir mal veya hizmeti tanıtmak veya sosyal soruna yeni bir yaklaşım uygulamak, maliyetleri düşürüp ve verimliliği artıran yeni bir teknoloji geliştirmek ve uygulamak, daha önce mevcut olmayan ürün, hizmet veya teknoloji getirerek yeni bir pazar açmak, kıt kaynağın yerine yeni bir kaynak bulmak veya mevcut kaynakların arzını arttırmayı ve etkili kullanmayı sağlayacak metotlar geliştirmek, işletmeyi inovatif yönetimle yeniden organize etmektir (Thomson, 2006: 22-23). İnovatif girişimcilik birey ya da şirketlerin mevcut fırsatları değerlendirip inovasyon yoluyla değer yarattıkları süreçtir. İnovatif girişimciler yaratıcı fikirleri iyi bir strateji ile hayata geçiren kişilerdir. Onlar daha iyi ürünler, daha iyi hizmetler, daha iyi iş ve daha iyi yaşam sağlamakla ilgili yaratıcı düşünceleri uygulamak için büyük iş fırsatlarını gören kişilerdir. İnovatif girişimciler pazara yeni şeyler getirmekle ilgilidir. İnovatif girişimciler inovasyonun ticarileşme ve başarılı bir şekilde hayata geçirilmesini sağlarlar. İnovatif girişimciler ekonomik dönüşümün öncüleridir ve problemleri yenilikçi yollarla çözme isteklilik ve kabiliyetinde olup fırsatları algılayıp, risk alıp, cesur eylemler yapan ve mevcut veya yeni pazarlarda başarılı olmayı amaçlayan kişilerdir. İnovatif girişimciler, yeni firmalar, yeni pazarlar, yeni ürünler, yeni bilgi kaynakları ve kurumlar yaratarak yeni fırsatlar yaratabilir ve aynı zamanda toplumsal değişim yaratabilirler.

Kısaca inovatif girişimcilik yenilikçi fikirlerin uygulanmasıyla bağlantılıdır. İnovatif girişimcilik, girişimcilik yoluyla inovasyonun gelişimi için yeni bir yöndür. Girişimcilik ve inovasyon

kavramları arasındaki güçlü bağ ikisini birlikte analiz etmenin gerekliliğini ortaya koymaktadır (Balkiene ve Jagminas, 2010: 35).

3. Kadın Girişimciliğinde İnovasyonun Etkisi

Bir ekonomi ancak kadın ve erkekler eşit şartlarla sahada olduğu zaman sağlıklı büyür. Bunun içinde kadın ve erkek ayrımı yapılmadan hem teknolojik hem de teknolojik olmayan bilgi seviyesinin gelişimini sağlayacak alt yapının oluşturulması gerekir. Bilgi ve becerileri geliştirmek; inovasyon, verimlilik, ekonomik büyümeyi artırmak ve sosyal refahı geliştirmek ve eşitlemek için en önemli yollardan biridir (Scot ve Lancrin, 2014: 77). Diğer bir deyişle bilime ve insana yapılan yatırım, teknolojik ilerleme, olumlu politikalar inovatif girişimciliği teşvik etmede önemli bir role sahiptir. İnovatif girişimciliğin olduğu bir ekonomide yeni firmalar kurulurken var olan firmalar rekabet avantajını yitirmemek için inovasyona daha fazla önem verir. OECD'nin de altını çizdiği gibi bir ülkede refahın ve istihdamın artması, o ülkenin inovasyon yapma ve adapte etme kapasitesine bağlıdır (BTSSO, 2007: 48).

Kadın girişimciliği, kadınların konumlarının güçlendirilmesi ve toplumu değiştirmede muazzam bir potansiyele sahiptir ve kadın girişimciler kendileri ve başkaları için iş yaratan, ekonomik büyümenin önemli bir kaynağı olarak görülmeye başlanmıştır (Bulsara, Chandwani ve Gandhi, 2014: 33). Yani kadınların şimdiye kadar fazla görülmeyen girişimcilik potansiyeli toplum içindeki ekonomik statülerine büyüyen duyarlılıkla gittikçe görünür hale gelmiştir. Artan sanayileşme, kentleşme ve sosyal düzenlemelerle birlikte kadınların yükseköğretim ve farkındalıklarının artması kendi varlıklarının, sahip olması gerektiği hakların ve çalışma koşullarının farkına varmasını sağlamıştır (Bulsara, Chandwani ve Gandhi, 2014: 34). Kadınlar ekonomik kalkınma ve büyüme için önemli bir girişimci güç olarak kayda değer katkı sağlayabilir ve kadınların sahip olduğu işletmelerin ekonomik refahın artmasında kritik bir önemi vardır ve kadınların sahip olduğu işletmeler neredeyse tüm ülke ekonomilerinde gittikçe artış göstermektedir. Kadın girişimciler homojen bir grup değildir. Bir yanda iyi eğitilmiş, yönetim deneyi olan profesyonel kadınlar, diğer yanda ev işleri dışında çalışma hayatı olmamış veya daha az eğitim ve iş deneyimi olan kadınlar, bu farklılıklarla birlikte yine de ister iten, ister çeken faktörlerle kendi işlerini kurmuş olsalar da hepsinin ortak özelliği girişimci kadın olmalarıdır.

Günümüzün istikrarsız ekonomik ortamında iş yaratan, girişimci küçük ve orta ölçekli işletmelerdir. Küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ) istihdam, inovasyon, ihracat ve ekonomik kalkınmanın önemli bir kaynağıdır. Bir başka ifadeyle küçük ve orta ölçekli işletmeler esneklikleri ve hızlı ve verimli bir şekilde oluşturulan buluşları entegre etme yetenekleri ile ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmalarına önemli katkı sağlamakta ve hızlandırmaktadır. İnovasyon ise küçük ve orta ölçekli işletmelerin büyümesi ve rekabet avantajı elde etmesi için önemli bir deyişkendir. Pazardaki boşluklara inovatif ürün, hizmet, süreç veya işletme modelleriyle girişi KOBİ'nin rekabeti için birer fırsattır (Akın ve Reyhanoğlu, 2014: 29-30). Global düzeyde giderek artan sayıda küçük ve orta ölçekli firma kadınlar tarafından işletilmektedir.

İnovasyonun kadınların sahip olduğu işletmelerin başarısına ve büyümesine nasıl katkı sağladığı önemlidir (Bulsara, Chandwani ve Gandhi, 2014: 33). Kadın girişimciliğinde inovasyon; ürün, hizmet, tedarik, pazar, süreç ve idari yenilikler şeklinde sınıflandırılabilir. Bununla birlikte, kadın girişimciler ticari özelliklerinden dolayı yeni bir teknoloji veya süreç geliştirmekten ziyade yeni mal ve hizmet geliştirme üzerinde daha çok yoğunlaşmaktadır. Yani kadın girişimciliğinde inovasyon yeni teknoloji ve süreçten daha çok yeni mal veya hizmetler sunmaya ya da geliştirmeye odaklanmıştır. İnovatif kadın işletmeleri ile ilgili yeterli istatistiklerin olmaması bu konuda söyleyeceklerimizi sınırlandırmakta ve söylediklerimiz teorik düzeyde bir öngörü olarak kalmaktadır. Kadın girişimciliğinin inovatif uygulamaları ile ilgili bilinen özellikle de gelişmekte olan ülkelerde çok azdır (Idris, 2008: 3).

Global düzeyde inovatif kadın girişimcilere baktığımızda örneğin Malezya'da 138 kadın girişimci ile yapılan araştırma sonucuna göre kadınların inovatif girişimcilik faaliyetlerini etkileyen en önemli unsurlar; işinin türü, bulunduğu yer ve işyerinin boyutu yanında yaş ve eğitim düzeyidir (Idris, 2008: 3). Avrupa düzeyinde; Avrupa patent ofisi tarafından verilen patentlerin sadece yüzde 8,3'ü kadınlara verilmiştir. Girişim sermayesi (risk sermayesi) ile işe başlayan işletmelerin sadece yüzde 20,3'ü kadın girişimcilere aittir. Eldeki veriler, kadınların inovatif girişimcilik konusunda geride

kaldıklarını ve kadınların belirli zorluklarla karşılaştığını göstermektedir (EEC, GHK, Technopolis, 2008: 2-8).

İnovatif beceri başarılı girişimcilerin en önemli özelliklerinden biridir. Etkin ve verimli bir şekilde inovasyon uygulamayı başaran kadınların sahip olduğu işletmeler ister mikro ister küçük ve orta ölçekli olsun büyüyecek, çalışma ortamı gelişecek, çalışanların üretimden aldığı pay artacak kısacası yaşam standardı yükselecektir. Yakın gelecekte sektörü ve büyüklüğü ne olursa olsun kadınların sahip olduğu işletmelerin inovasyona yönelmesi iş dünyasında kalıcı olmaları açısından kaçınılmaz olacaktır. Günümüzde yine de kadınların kurmuş olduğu ve işlettiği şirketlerin gelişiminde inovasyonun öneminin farkındalığının artması kadın girişimciliği açısından önemli bir aşamadır. Kadın girişimci tarafından uygulanan inovasyon; ürünler, hizmetler, süreçler, teknolojiler, fikirler ya da stratejiler gibi işletmenin çeşitli fonksiyonları içinde hedeflerin gerçeğe dönüşmesini kolaylaştırır.

Yakın gelecekte kadınların sahip olduğu işletmelerin ve girişimcilik faaliyetlerinin ülkenin gelişimine en önemli katkısı inovatif yetenekleri olacaktır. Bu nedenle kadın girişimcilerin her alanda becerilerini tam olarak ilerletmek ve tüm alanlarda en iyi şekilde faydalanmak için ekonomik ilerlemenin ve ekonomideki yapısal değişikliklerin başlıca güçlerinden biri olan inovasyonun kadınlar arasında geliştirilmesi ve teşvik edilmesi önemlidir.

SONUÇ

Girişimcilik ve inovasyon birlikte ekonomik büyüme ve kalkınma için önemlidir. Günümüzde girişimcilik ve inovasyon sürdürülebilir bir büyüme ve toplumsal refah için anahtar faktörlerdir. İnovatif girişimcilik yeni işler yaratarak, gelirden artış sağlayarak, yeni yatırımların potansiyelini yükselterek ekonominin tamamına fayda sağlayabilir. Bir başka ifadeyle büyük bir oranda inovatif ürünleri oluşturan yeni ve gelişen işletmeler çalıştığımız ve yaşadığımız dünyayı dönüştürüp, yeni işler yaratırlar.

Günümüzde ve gelecekte inovasyon girişimciliğinin her alanında olması gereken bir zihniyet ve yaşam biçimi olmak zorundadır. Girişimciler, girişimsel yaklaşım ve eylemlerine inovasyonu entegre etmek zorundadır. Ancak, girişimcilik ve inovasyon bireylerin ve örgütlerin bu alandaki eylemlerini teşvik edecek elverişli ortam ve çeşitli faktörler arasındaki iletişimi ve geri bildirimini gerektirir. Bu nedenle girişimcilik ve inovasyon politikalarının amacı yeni fikirlerin üretilmesini, uygulanmasını, yayılmasını, ticarileştirilmesini kolaylaştırmak için gerekli teşvikleri sağlamak ve elverişli eko-sistem yaratmak olmalıdır. Bu bağlamda da devlet desteği önemlidir.

Boyutu, sektörü, endüstrisi ne olursa olsun son derece rekabetçi bir pazarda başarılı olmak ve hayatta kalabilmek için şirketler yeni mal ve hizmetler, projeler, yeni iş fırsatları ve pazarlar yaratmak zorundadır. Dünyanın en karlı şirketlerinden bazılarının büyümelerini sağlayan inovasyondur ve inovasyonu değişim ve yeniden icat yetenekleri ile fırsatlardan yararlanmak için bir yol olarak algılayan kuruluşlardır (İdris, 2008: 3). Dolayısıyla karlı, rekabet gücü yüksek, verimli şirketlerin faaliyet gösterdiği ülkelerin ekonomileri kalkınır, gelişir ve rekabet avantajı kazanır.

KAYNAKÇA

- Abouzeedan, A. (2011). *SME Performance and Its Relationship to Innovation*, Linköping University Electronic Press , Linköping Studies in Science and Technology, Dissertation No. 1364, ISBN: 978-91-7393-219-6, ISSN: 0345-7524, Linköpings universitet, SE-581 83 Linköping, Sweden.
- Akalın, İ ve Bayraktaroğlu, G. (2010). "Investigating The Innovative Behaviors And Evaluations Of Turkish Manufacturing Firms From Selected Sectors In The Aegean Region", *Proceedings Of International Workshop On Innovation&Entrepreneurship, Congress 2010*, November 11-12, İzmir University of Economics, ISBN: 978-975-8789-41-2, 166-187.
- Akın, Ö ve Reyhanoğlu, M. (2014). "İşletme Büyüklükleri Bağlamında Türkiye'nin İnovasyon Portresi (2002-2008 Dönemi)", *Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 1, ISSN: 1302-3284 E-ISSN: 1308-0911, 23-51.
- Akıncı, A. (2011). "Sürdürülebilir Rekabet Üstünlüğünün Sağlanmasında İnovasyonun Üretim Maliyetlerine Etkisi ve Ampirik Bir Uygulama". (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), T.C. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı*.
- Balkiene, K ve Jagminas, J. (2010). *Allusion To Public Policy: Innovative Entrepreneurship, Public Policy and Administration*, Nr. 34, ISSN 2029-2872 (online), 32-46.

- Bashir, H. A ve Akhtar, A. (2016). "The Role of Innovative Entrepreneurship in Economic Development: A Study of G20 Countries, Management Studies and Economic Systems (MSES)", *ZARSMI*,3 (2), 91-100.
- Bulsara, H.P. Chandwani, J ve Gandhi, S. (2014). "Women Entrepreneurship and Innovations in India: An Exploratory Study", *International Journal of Innovation*, Sao Paulo, V.2, N.1, 32-44.
- Bulut, Ç ve Arpak, H. (2012). *İnovasyon, Direnç ve İletişim: Kavramsal Bir Tartışma, Yenilik-Yenileşim-İnovasyon Dünyasına Bir Yolculuk*, Editör Selçuk Karaata, EGİAD Ege Genç Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları, 5-19.
- BTSO. (2007). *İnovasyon Nedir, Şirketlere Ne Getirir*, *BTSO Bursa Ticaret ve Sanayi Odası*, Yayına Hazırlayan BTSO Etüd ve AR-GE.
- Dejardin, M. (2000). *Entrepreneurship and Economic Growth: An Obvious Conjunction? An Introductory Survey to Specific Topics*, *Institute For Development Strategies Discussion Paper*, Indiana University, ISSN-008.
- EEC, GHK, Technopolis. (2008). *Evaluation on Policy: Promotion of Women Innovators and Entrepreneurship*, *European Commission*, Enterprise and Industry Directorate General Final Report, ENTR/04/093-FC-Lot 1.
- Elbaz, J. Binkour, M ve Majdouline, I. (2013). "Innovation and entrepreneurship: An empirical study of Moroccan firms", 1-23, <https://emnet.univie.ac.at/.../Elbazetal.pdf>.
- Elfvig, J. (2012). "Innovative Entrepreneurs or Entrepreneurial Innovators-does the difference matter?", 1-20, pyk2.aalto.fi/ncsb2012/Elfvig.pdf.
- European Commission. (2009). "Reinvent Europe Through Innovation. From A Knowledge Society To An Innovation Society, Recommendations by a Business Panel on future EU innovation policy", <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/files/panelreporten.pdf>.
- Gerguri, S ve Ramadani, V. (2010). *The Impact Of Innovation Into The Economic Growth*, MPRA Paper, No. 22270, posted 23. April 2010 10:49 UTC, 1-22.
- Gerguri, S. Rexhepi, G ve Ramadani, V. (2013). "Innovation Strategies and Competitive Advantages, Modern Economics: Problems, Trends, Prospects", 8 (1), 10-26.
- Idris, A. (April 2008). "A Profile of Innovative Women Entrepreneurs, CCSE", *International Business Research*, Vol.1, No.2, 3-10.
- Keskin, S. (2014). "Kadın Girişimci Tipleri", *Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, Y 6, Sayı 11, ISSN: 1309-081X, 116-123.
- Lai, K. P. Nathan, R. J. Tan, K. S ve Chan, B. B. (2010). "Effect of Innovation to the Success of Female Entrepreneurs, Journal of Innovation Management in Small and Medium Enterprises", *IBIMA Publishing*, Vol. 2010, Article ID 369877, DOI: 10.5171/2010.369877, 1-14.
- Narea, J. O. (2016). *Entrepreneurial Traits And Innovation, Evidence From Chile, Dissertation*, Maastricht University, ISBN 978 94 6159 5454.
- Okpara, F. (2007). "The Value of Creativity and Innovation in Entrepreneurship", *Journal of Asia Entrepreneurship and Sustainability*, Volume III, Issue 2, ISSN 1176-8592, 2-14.
- Scott, R ve Lancrin, S.V. (2014). *Educating Innovators and Entrepreneurs*, *The Global Innovation Index 2014: The Human Factor in Innovation*, Cornell University, INSEAD, and WIPO, ISSN 2263-3693, 77-84.
- Stam, E. (2008). "Entrepreneurship and Innovation Policy", *Jena Economic Research Papers 2008-006*, 1-43, www.fep.up.pt/conferencias/...CD/Stam.pdf.
- Szirmai, A. Naude, W ve Goedhuys, M. (2011). *Entrepreneurship, Innovation, and Economic Development: An Overview, Entrepreneurship, Innovation, and Economic Development*, edited by Adam Szirmai, Wim Naude and Micheline Goedhuys, published by Oxford University Press, 3-32.
- Thomson, A. (2006). *Entrepreneurship and Business Innovation*, PhD Thesis, Business School, Murdoch University, <https://core.ac.uk/download/pdf/11230992.pdf>.
- Tunç, B. (2007). *İşletmelerde Yaratıcılık, Yenilikçilik, Girişimcilik Yönetimi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- UNECE. (2012). *Fostering Innovative Entrepreneurship, Challenges and Policy Options*, United Nations Publications, ISBN: 978-92-1-117056-6, New York and Geneva.
- Uzkurt, C. (2010). *İnovasyon Yönetimi: İnovasyon Nedir, Nasıl Yapılır ve Nasıl Pazarlanır?*, Ankara Sanayi Odası Yayın Organı, Ankara.
- Yiğit, S. (2015). "İnovasyon Rekabet Gücü Elde Etmeyi Daha da Önemlisi Bunu Sürdürmeyi Sağlar", *Toprak İşveren Dergisi-İnovasyon*, Sayı:108, 11-16.